

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum 26 september 2025
Betreft Afschrift Tweede Kamerbrief over de voortgang van
herstelrecht gedurende het strafproces

Onze referentie
6741453

Bijlage(n)
3

Hierbij zend ik uw Kamer een afschrift van de brief van 2 juli jl. van de voormalige
Staatssecretaris Rechtsbescherming over de voortgang van herstelrecht
gedurende het strafproces. Deze brief is op 2 juli abusievelijk niet ook aan uw
Kamer gezonden.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

mr. A.C.L. Rutte

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
De Minister van Justitie en Veiligheid

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Nazending Voortgangsbrief Herstelrecht van 2 juli jl. aan
de EK

Datum
16 september 2025

Onze referentie
6741477

1. Aanleiding

De voorliggende brief betreft een afschrift van Tweede Kamerbrief over de voortgang van herstelrecht gedurende het strafproces die mede namens de minister van Justitie en Veiligheid wordt gezonden aan de Eerste Kamer.

In de Tweede Kamerbrief wordt ingegaan op de ontwikkelingen rondom herstelrecht en de conclusie en de denkrichtingen van het WODC onderzoek plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken (hierna: MiS) uit 2024.

Een afschrift van deze Kamerbrief is op 2 juli abusievelijk niet ook aan de Eerste Kamer gezonden. Derhalve wordt hierbij een afschrift van de door de staatssecretaris Rechtsbescherming ondertekende Kamerbrief, door middel van een aanbiedingsbrief ondertekend door de nieuwe staatssecretaris JenV, aan de EK gezonden.

2. Gevraagde beslissing

Geadviseerd wordt in te stemmen met verzending van de Tweede Kamerbrief d.d. 2 juli 2025.

3. Kernpunten

N.v.t.

4. Toelichting

N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum 2 juli 2025
Betreft Voortgangsbrief herstelrecht gedurende het strafproces

Onze referentie
6078117

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de voortgang ten aanzien van het onderwerp herstelrecht. Ik zal daarnaast ingaan op het WODC onderzoek *plan- en procesevaluatie mediation in strafzaken*. Ik betrek daarbij de verschillende toezeggingen die ik aan uw Kamer heb gedaan en de verschillende moties die door uw Kamer zijn aangenomen.¹

Bij herstelrecht wordt na het plegen van een strafbaar feit een ontmoeting tussen het slachtoffer (of hun nabestaanden) en de verdachte of dader georganiseerd. Dit kan voor, tijdens, of na het strafproces. Deelname aan herstelrecht is vrijwillig en het biedt partijen de gelegenheid om samen in gesprek te gaan over de gevolgen van een strafbaar feit en, waar mogelijk, afspraken te maken over herstel. Zo helpt het slachtoffers om uit te spreken wat de gebeurtenis met hen heeft gedaan. Ook maakt een gesprek het mogelijk om antwoorden te krijgen, wat kan zorgen voor vermindering van angstgevoelens en gevoelens van machteloosheid. Partijen krijgen tevens de mogelijkheid om afspraken te maken, waardoor zij zich weer op de toekomst kunnen richten. Uit onderzoek blijkt dat verdachten die deelnemen aan een vorm van herstelrecht een hogere verantwoordelijkheid voor hun daad voelen en meer schuld en schaamte laten zien dan verdachten die niet hebben deelgenomen.² De reflectie van verdachten of veroordeelden op het eigen gedrag wordt bovendien in verband gebracht met een lagere kans op recidive.³ Herstelrecht komt niet in plaats van het strafrecht, maar is een aanvulling op het strafrecht, voor zowel volwassenen als jeugdigen.

De twee belangrijkste herstelrechtvoorzieningen zijn mediation in strafzaken (hierna: MiS) en herstelbemiddeling. MiS is een verwijsvoorziening van het Openbaar Ministerie (hierna: OM) en de rechtspraak, waarbij slachtoffers en verdachten tijdens de strafprocedure in gesprek kunnen gaan over het strafbare feit, begeleid door twee gespecialiseerde mediators. MiS richt zich op emotioneel herstel en het maken van afspraken over de vergoeding van eventuele schade (zowel materieel als immaterieel).

¹ Kamerstukken II 2022-23, 36 234, nr. 6; Kamerstukken II 2023-24, 36 410 VI, nr. 52; Kamerstukken II 2024-25, 24 587, nr. 999; Kamerstukken II 2021-222, 33 552, nr. 99; Kamerstukken 2024-25, 33 552, nr. 122.

² WODC, Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken (2024), p. 28. ; Jiska Jonas, Opening the black box of victim-offender mediation: Does participation in VOM reduce offenders' risk of reoffending and, if so, how?, 2024.

³ Jonas-van Dijk, J., Zebel, S., Claessen, J., & Nelen, H., The Psychological Impact of Participation in Victim-Offender Mediation on Offenders: Evidence for Increased Compunction and Victim Empathy, *Frontiers in Psychology* (2022); WODC, Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken (2024), p. 29.

Datum
15 januari 2025

Onze referentie
6078117

De uitkomst van de mediation wordt - als partijen dit willen - vastgelegd in een slotovereenkomst die door de officier van justitie of de rechter wordt meegewogen bij het nemen van een beslissing over de zaak.

Herstelbemiddeling daarentegen is niet verbonden aan de afdoeningsbeslissing die in het strafproces wordt genomen. Bij herstelbemiddeling gaan partijen met elkaar in gesprek om relationeel of emotioneel herstel te bewerkstelligen na een ingrijpende gebeurtenis. Dit kan op elk moment, zowel kort na de gebeurtenis, als jaren later. De gesprekken worden voorbereid en begeleid door Stichting Perspectief Herstelbemiddeling.⁴ Naast gesprekken zijn bij Perspectief Herstelbemiddeling ook andere vormen van contact mogelijk, zoals een briefwisseling of een pendelbemiddeling waarbij een bemiddelaar boodschappen overbrengt. Partijen kunnen zich voor contact met de ander wenden tot het aanmeldpunt.⁵

Voor zowel volwassenen als jeugdigen zijn dezelfde voorzieningen beschikbaar. Het beleid en de ontwikkeling daarvan zien dan ook op beide doelgroepen.

1. WODC onderzoek plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken

Op 7 juni 2024 bood de toenmalige minister voor Rechtsbescherming uw Kamer het rapport plan- procesevaluatie MiS van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum (WODC) aan, waarbij tevens een beleidsreactie is toegezegd.⁶ Het onderzoek evalueert de werking van MiS sinds de landelijke invoering in 2017. Aanleiding voor dit onderzoek was de wens van de toenmalige minister voor Rechtsbescherming om te bezien of en hoe de inzet van MiS kan worden verbeterd en/of effectiever kan worden gemaakt.⁷ Hieronder zal ik eerst kort ingaan op het onderzoek, de belangrijkste bevindingen en de voorgestelde denkrichtingen. Vervolgens geef ik mijn reactie op de geschetste denkrichtingen. Bij deze reactie zal ik enkele moties van uw Kamer betrekken.

In de planevaluatie wordt ingegaan op de beleidsdoelstellingen van MiS en op hoe de voorziening MiS (op papier) is vormgegeven. Ook wordt beschreven welke effecten er van MiS mogen worden verwacht op basis van de (internationale) wetenschappelijke literatuur voor slachtoffers, verdachten, de strafrechtketen en de samenleving. In de procesevaluatie is onderzocht hoe de inzet van de voorziening in de praktijk verloopt, in hoeverre de uitvoering overeenkomt met de landelijk ontwikkelde werkwijze, en welke knelpunten en best practices de betrokken professionals ervaren. Daarbij wordt tevens ingegaan op de gevonden verschillen tussen de werkwijze 'op papier' en in de uitvoeringspraktijk.

1.1 Conclusie van het WODC onderzoek

De onderzoekers concluderen dat de inzet van de voorziening grotendeels volgens de hiervoor ontwikkelde werkwijzen verloopt en dat MiS kan rekenen op groeiende bekendheid onder verwijzers, ketenpartners en de advocatuur. Hoewel uit de

⁴ Perspectief Herstelbemiddeling wordt gefinancierd door het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

⁵ <https://perspectiefherstelbemiddeling.nl>.

⁶ Kamerstukken II 2023-24, 29 528, nr. 16.

⁷ Kamerstukken II 2021-22, 29 279, nr. 271, p. 5.

interviews blijkt dat MiS van toegevoegde waarde is voor slachtoffers en verdachten, is de inzet ervan echter nog betrekkelijk marginaal. Minder dan 1% van het totaal aantal strafzaken dat wordt ingeschreven bij het OM, wordt verwezen naar MiS. Het onderzoek concludeert dat er nog een groot onbenut potentieel is aan zaken waarin MiS kan worden ingezet.

Volgens de onderzoekers wordt de verwijzing naar MiS belemmerd door knelpunten bij de inpassing in het reguliere werkproces van het OM en de rechtspraak. De belemmeringen worden zoal gezien in het moment van benaderen van het slachtoffer (OM en rechtspraak), de doorlooptijden van MiS in relatie tot termijnen in het strafproces (OM), het mogelijk doorkruisen van het strafrechtelijk onderzoek (OM) en het aanhouden van de rechtszitting na verwijzing naar MiS (rechtspraak). Ook bemoeilijkt het hoge verloop binnen zowel OM als rechtspraak het borgen van MiS binnen de organisatie. Daar komt bij dat MiS geen verplicht onderdeel vormt van de opleiding tot officier van justitie of rechter, wat ertoe leidt dat voorlichting onvoldoende beklijft en misvattingen blijven bestaan zoals het onjuiste idee dat MiS niet parallel aan strafrechtelijke vervolging kan worden ingezet. MiS is daarmee nog onvoldoende ingebed in de werkprocessen van het OM en de rechtspraak.

De inzet van MiS wordt voorts beperkt door de oneigenlijke selectiviteit bij het verwijzen naar MiS. Zo hanteren verwijzers verschillende selectiecriteria om te beoordelen of een zaak geschikt is. Er ligt een sterke focus op verkeerszaken en zaken waarin slachtoffer en verdachte elkaar kennen. Ook bestaat de misvatting onder verwijzers dat MiS in zware zaken niet geschikt wordt geacht. Daarbij speelt de zwaarte van de zaak in combinatie met de (veronderstelde belangen) van slachtoffer een rol. Hierdoor worden zaken gemist.

Verder zijn alleen de officier van justitie en de rechter of raadsheer bevoegd om te verwijzen naar MiS.⁸ Andere ketenpartners zoals reclassering of Slachtofferhulp Nederland en de advocatuur kunnen alleen verzoeken tot verwijzing indienen, maar de uiteindelijke beslissing blijft liggen bij de officier van justitie of de rechter. Volgens een deel van de respondenten uit het onderzoek stranden de verzoeken regelmatig, doordat het onderzoek nog loopt of er juist te weinig tijd rest voor de zitting. De Raad voor de Kinderbescherming kan zaken direct aanmelden bij het mediationbureau, dat vervolgens de mogelijkheid van MiS – in overleg met de officier van justitie en rechter – verder onderzoekt. De ervaring daarmee is volgens het onderzoek positief.

1.2 Denkrichtingen

In de rapportage worden enkele denkrichtingen voor de doorontwikkeling en verbetering voor het vaker en effectiever inzetten van MiS geformuleerd. Uitgangspunt van deze denkrichtingen is dat het (laten) onderzoeken van MiS moet worden gezien als een recht van slachtoffers en verdachten in het strafproces. Het gaat om de volgende denkrichtingen:

I. Tegengaan van oneigenlijke selectiviteit in het verwijsproces

⁸ Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces, p. 3.

- II. Versterken van de rol van de mediationbureaus
- III. Streven naar een sterkere organisatorische inbedding van MiS in het strafproces, zonder het unieke karakter te verliezen
- IV. Aanpakken van knelpunten in voorlichting en communicatie

1.3 Beleidsreactie

Ik ben verheugd te constateren dat er bij de professionals in de strafrechtketen sprake is van een groeiende bekendheid met de mogelijkheid van MiS.⁹ Tegelijkertijd onderschrijf ik dat er nog stappen nodig zijn om de inzet van herstelrecht te stimuleren. Tegelijkertijd wil ik benadrukken dat niet iedere strafzaak geschikt is voor MiS en er bij zowel slachtoffers als verdachten niet altijd een herstelbehoefte en/of herstelbereidheid bestaat. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een ontkennende verdachte. Daarnaast kan het voorkomen dat er geen slachtoffers (zijnde een natuurlijk persoon) in de strafzaak zijn. Ook kan er sprake zijn van zaaks- of persoonsafhankelijke contra-indicaties die maken dat verwijzing niet gepast is. Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om strafzaken zoals stalking, dan wel om iemand met een licht verstandelijke beperking (LVB).

Hieronder zal ik ingaan op de denkrichtingen uit het onderzoek.

I. Tegengaan van oneigenlijke selectiviteit in het verwijsproces.

Vooropgesteld moet worden dat alle type strafzaken in beginsel in aanmerking kunnen komen voor MiS. Wel gaat het bij het aanbieden van MiS om maatwerk waarbij onder andere de behoefte van de betrokkenen en de fase waarin de zaak zich bevindt een rol spelen. Zo kan voor de één het mediationaanbod te vroeg komen en voor de ander te laat. Daarnaast is de herstelbehoefte van slachtoffers, nabestaanden en verdachten niet statisch en kan deze in de loop van de tijd veranderen. Het ontwikkelen van objectieve criteria om te beoordelen of én wanneer MiS aan de orde is, ligt daarmee niet voor de hand. Van belang is dat slachtoffers (en eventueel hun nabestaanden) en verdachten in een zo vroeg mogelijk stadium geïnformeerd worden over de mogelijkheid van herstelrechtvoorzieningen, in het bijzonder de mogelijkheid van MiS.

Zoals aangekondigd in de Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel inzake nieuwe Wetboek van Strafvordering, is onderzocht of nadere wettelijke verankering van herstelrecht nodig is.¹⁰ Na een consultatie met de ketenpartners had ik aanvankelijk het voornemen om een informatieplicht voor de politie en een recht voor slachtoffers en verdachten om de mogelijkheid tot MiS te laten onderzoeken, wettelijk te verankeren.¹¹ Het amendement van Kamerleden van Nispen en Mutluer dat op 25 maart jl. door uw Kamer is aangenomen, sorteert hier op voor.¹² Dit amendement regelt dat de officier van justitie bevordert dat de betrokken opsporingsambtenaar in een zo vroeg mogelijk stadium het slachtoffer

⁹ WODC, Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken (2024), p. 7.

¹⁰ Kamerstukken 2022-23, 36 327 nr. 3, p. 312.

¹¹ Kamerstukken 2023-24, 2024Z08591, p. 3.

¹² Kamerstukken 2024-25, 36 327, nr. 51.

Datum
15 januari 2025

Onze referentie
6078117

en de verdachte mededeling doet van de mogelijkheden tot herstelrechtvoorzieningen, waaronder mediation en andere vormen van herstelrecht.¹³ Voorts voorziet het amendement in de mogelijkheid voor zowel het slachtoffer als de verdachte om een verzoek tot mediation in te dienen, waarbij een afwijzing van verzoek moet worden gemotiveerd.¹⁴

Ik zal onderzoeken of er verdergaande wijzigingen nodig zijn in het nieuwe Wetboek van Strafvordering om de positie van herstelrecht te versterken en de inzet ervan te stimuleren. Dergelijke wijzigingen zouden, tezamen met de regeling voor mediation die is opgenomen in de Innovatiewet Strafvordering (artikelen 572 t/m 574 Sv), via de tweede aanvullingswet kunnen worden meegenomen in het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

Een onderdeel van de huidige regeling voor mediation in de Innovatiewet betreft de mogelijkheid voor de rechter om - na een geslaagde mediation - een eindezaakverklaring uit te spreken. Hiermee hoop ik tot een sluitende regeling te komen waarin de toegang tot herstel voor slachtoffers en verdachten voldoende is geborgd. Daarmee wordt tevens invulling gegeven aan de motie van Kamerleden Van Nispen (SP) én Lahlah (GL-PvdA) van 6 november 2024 en de motie Van Nispen (SP) van 8 juni 2022.¹⁵ In de moties wordt verzocht in te zetten op rechtstreekse toegang tot alle herstelrechtvoorzieningen voor slachtoffers en (jeugdige) verdachten, respectievelijk om ervoor te zorgen dat slachtoffers het recht krijgen op zelfstandige toegang om te laten onderzoeken of de toepassing van herstelrechtvoorzieningen mogelijk is. Ook wordt mede invulling gegeven aan de motie van Van Nispen (SP) van 6 november 2024 waarin onder meer wordt verzocht om te blijven werken aan betere toegang tot herstelrecht voor slachtoffers die te lang moeten wachten.¹⁶

Ik ben voorts van mening dat het opnemen van herstelrecht in den brede, en MiS in specifieke zin, in werkprocessen van de ketenorganisaties kan bijdragen aan betere inzet ervan. Tegelijkertijd hebben deze organisaties te maken met een hoge werkdruk. Ik blijf met de landelijk coördinator MiS (van de Raad voor de rechtspraak) in gesprek over, of en zo ja welke (vaste) momenten in het strafproces te vinden zijn waarop de mogelijkheid van MiS tijdig kan worden overwogen om de aanhouding van de zaak en daarmee vertraging in het strafproces te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door het tijdig betrekken van de mediationbureaus, de zaakcoördinatoren (OM) en gerechtsjuristen (rechtspraak). Een goed voorbeeld in dat verband is de pilot bij het gerechtshof Den Haag en Amsterdam, waarin zaken vooraf (ruim voor de zitting) worden geselecteerd en verwezen.¹⁷ Hiermee wordt voorkomen dat zaken kort voor of op zitting worden aangehouden en daarmee tijd verloren gaat. Inmiddels zijn er andere gerechten

¹³ Artikel 1.11.2, eerste lid nieuw, Wetboek van Strafvordering

¹⁴ Artikel 1.11.2, derde juncto zesde lid, nieuw Wetboek van Strafvordering.

¹⁵ Kamerstukken II 2024-25, 24 587, nr. 999; Kamerstukken II 2021-22, 33 552, nr. 99;

¹⁶ Kamerstukken 2024-25, 33 552, nr. 122.

¹⁷ WODC, Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken (2024), p. 75.

die deze werkwijze willen overnemen. De landelijk coördinator MiS onderzoekt de mogelijkheden daartoe.

In dit kader ben ik ook met het OM in gesprek om te bezien of en zo ja, hoe MiS kan worden opgenomen in de relevante beleidsregels van het OM, zoals de Aanwijzing slachtofferrechten en strafvorderingsrichtlijnen.

Datum
15 januari 2025

Onze referentie
6078117

Aanvullend werk ik aan een traject in het kader van het vergroten van de bewustwording van de meerwaarde van herstelrecht. Dit traject richt zich met name op de professionals van organisaties in de strafrechtketen, waaronder OM en rechtspraak. Zie hiervoor meer onder paragraaf IV.

II. Versterken rol van de mediationbureaus

In de huidige inrichting van MiS is de verwijzing naar mediation voorbehouden aan officieren van justitie en rechters.¹⁸ Ik benadruk het belang van die doorslaggevende rol, om te waken voor het onderzoeks- en procesbelang en als extra waarborg om secundaire victimisatie te voorkomen. Ik erken echter wel dat de mogelijkheid voor MiS door officieren van justitie en rechters in de praktijk beter onderzocht kan worden.

Ik zie verder ook een belangrijke rol weggelegd voor de andere ketenpartners en de advocatuur bij het stimuleren van de inzet van MiS. Zo kan de Raad voor de Kinderbescherming strafzaken zaken direct aanmelden bij het mediationbureau, waarvoor de werkprocessen van zowel de Raad als het mediationbureau zijn aangepast. De ervaringen daarmee zijn positief.

Uit het WODC-onderzoek blijkt dat andere ketenpartners, zoals de Reclassering en de advocatuur, zich ook direct melden bij het mediationbureau. Ik ben met de landelijk coördinator MiS in gesprek om te bezien hoe de rechtstreekse aanmelding van alle partijen, waaronder ook door slachtoffers en verdachten zelf, zo laagdrempelig mogelijk gemaakt kan worden. Het vergroten van de bekendheid c.q. zichtbaarheid van de mediationbureaus is hierbij onverminderd van belang. Daarmee wordt mede invulling gegeven aan de motie van Kamerlid van Nispen (SP) én Lahlah (GL-PvdA) van 6 november 2024 waarin wordt verzocht in te zetten op rechtstreekse toegang tot alle herstelrechtvoorzieningen voor slachtoffers en (jeugdige) verdachten.¹⁹

Uit het WODC-onderzoek blijkt voorts dat verwijzers (officieren van justitie en rechters) bij zwaardere zaken en zaken waarbij slachtoffer en verdachte elkaar niet kennen, een hogere drempel ervaren om het slachtofferte benaderen voor de mogelijke inzet van MiS. Een manier om die 'handelingsverlegenheid' het hoofd te bieden, is door de eerste behoefte voor MiS uit te laten vragen door een daarvoor gespecialiseerde mediationfunctionaris van het mediationbureau, zoals voorgesteld in de denkrichtingen. Deze werkwijze is in Noord-Nederland al in een pilot

¹⁸ Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces, p.3.

¹⁹ Kamerstukken II 2024-25, 24 587, nr. 999.

Datum
15 januari 2025

Onze referentie
6078117

beproefd en de resultaten waren positief.²⁰ Bij het vergroten van de zichtbaarheid van de mediationbureaus neem ik ook de bekendheid met deze mogelijkheid mee.

III. Streven naar een sterkere organisatorische inbedding van MiS in het strafproces.

Het onderzoek stelt voor om ketenpartners, mediators en de advocatuur te informeren over de start en de uitkomst van de mediation of de beslissing in een strafzaak, echter is dit momenteel niet haalbaar. Het informeren over de start en uitkomst van de mediation of de beslissing in een strafzaak brengt immers een grote werklust met zich voor de mediationbureaus, waar geen capaciteit voor is. Wel steun ik, zoals door de onderzoekers is voorgesteld²¹, een meer gedetailleerde registratie van de binnengekomen verzoeken/aanmeldingen bij de mediationbureaus. Dit draagt bij aan meer kennis over de voorziening en gerichte voorlichting aan slachtoffers en verdachten, verwijzers en ketenpartners. Ik ben hierover met de landelijk coördinator MiS in gesprek.

Tijdens de behandeling van de begroting van het Ministerie van Justitie en Veiligheid op 8 februari 2024 heeft het toenmalige Kamerlid Uitermark de minister voor Rechtsbescherming verzocht om te bezien op welke wijze de beroepsgroep van mediators op korte termijn een positie kan krijgen in de justitiële keten, hetgeen kan bijdragen aan het toekomstbestendiger inrichten van de voorziening mediation in strafzaken.²²

De positie van MiS wordt in de eerste plaats verstevigd door het (instrument) wettelijk te verankeren in het nieuwe Wetboek van Strafvordering.²³ Ook wordt de mogelijkheid van de eindezaaksverklaring na een geslaagde mediation in het nieuwe Wetboek van Strafvordering opgenomen.²⁴

De uitvoering van MiS is op dit moment expliciet voorbehouden aan mediators van de Mediatorsfederatie Nederland (MfN) die worden ingeschakeld door het mediationbureau. Dit is opgenomen in het Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces.

De positie van de beroepsgroep van strafmediators bij de doorontwikkeling van het onderwerp MiS, wordt in de eerste plaats versterkt door het benutten van de deskundigheid van de MfN en de Vereniging Mediators in Strafzaken, die een deel van beroepsgroep van strafmediators vertegenwoordigt. Ik zal in de komende tijd verder bezien hoe de positie van strafmediators kan worden versterkt in de justitiële keten. De ontwikkeling van het centraal mediatorsregister wordt daar

²⁰ WODC, Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken (2024), p. 73.

²¹ WODC, Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken (2024), p. 107.

²² Kamerstukken 2023-24, 36 410 VI, nr. 52.

²³ Zie paragraaf 1.3.I. van het nieuwe Wetboek van Strafvordering

²⁴ Bij Innovatiewet Strafvordering (Stb. 2022, 276) is de eindezaaksverklaring opgenomen in artikel 573, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering. Door middel van het wetsvoorstel voor de Tweede aanvullingswet wordt deze mogelijkheid overgezet naar het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

Datum
15 januari 2025

Onze referentie
6078117

nauw bij betrokken. Uw Kamer wordt separaat geïnformeerd over de ontwikkeling van het centraal mediatorsregister.²⁵

IV. Aanpakken van knelpunten in voorlichting en communicatie.

Ik moedig aan dat meer aandacht wordt besteed aan voorlichting en communicatie rondom MiS en het herstelrecht in den brede. Ik heb - gelet op het grote aantal ketenpartners - eind 2023 PwC gevraagd om te onderzoeken op welke wijze aan herstelrecht meer uniform en duurzaam bekendheid kan worden gegeven.²⁶ Dit advies wordt als bijlage bij deze brief aan uw Kamer verzonden. Een essentiële voorwaarde voor het informeren van slachtoffers, verdachten en daders is de bewustwording van de mogelijkheid en meerwaarde van herstelrecht bij professionals in de strafrechtketen. Zij informeren immers slachtoffers en verdachten. Derhalve is het beleid - conform het PwC advies - daar in eerste plaats op gericht.

Ten aanzien van voorlichting en communicatie in de strafrechtketen hebben de volgende ontwikkelingen plaatsgevonden:

- Naar aanleiding van het PwC advies heeft in kwartaal drie van 2024 een sessie met ketenpartners plaatsgevonden en is besloten om gezamenlijk te starten met het formuleren van een schriftelijke kernboodschap over herstelrecht. Na de zomer zal hier verdere uitwerking aan worden gegeven. Ik streef er naar om dit begin volgend jaar gereed te hebben.
- In het kader van het Actieplan versterken ketenaanpak zeden²⁷ is een brede bewustwordingsfilm over herstelrecht ontwikkeld voor professionals. Momenteel wordt door de bij het actieplan betrokken ketenpartners gezien hoe de video structureel kan worden opgenomen in het opleidingsaanbod van de professionals in de strafrechtketen. De film zal in ieder geval worden opgenomen in het cursusaanbod van het Studiecentrum Rechtspleging (het SSR) en dat van andere ketenpartners, zoals de politie, het OM en de Reclassering. In het verlengde hiervan wordt geëxperimenteerd met een pilot bij Slachtofferhulp Nederland, waar professionals van Perspectief Herstelbemiddeling een grotere rol krijgen in het informeren van slachtoffers en betrokkenen in zedenzaken. Met het voorgaande wordt mede invulling gegeven aan de motie van Kamerlid Mutluer om te bewerkstelligen dat de optie van MiS en herstelbemiddeling breder bekend wordt onder slachtoffers van seksueel geweld.²⁸
- Begin 2024 heeft tijdens de landelijke vakdag voor familierechercheurs een interne presentatie plaatsgevonden met de leden van het landelijk team MiS, het OM en Perspectief Herstelbemiddeling. De aanwezige familierechercheurs zijn voorgelicht over MiS en herstelbemiddeling. De voorlichting heeft ertoe

²⁵ PM.

²⁶ Bijlage PwC advies voorlichting herstelrecht aan professionals, 2 mei 2024.

²⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/11/04/tk-bijlage-actieplan-versterken-ketenaanpak-zedenzaken-1>

²⁸ Kamerstukken II 2022-23, 36 234, nr. 6.

geleid dat informatie over herstelrecht in het opleidingscurriculum van de familierechercheurs is opgenomen.

- Het SSR heeft een e-learning over MiS ontwikkeld voor mediationfunctionarissen in het strafrecht. Ik zal het SSR vragen of deze e-learning doorgetrokken kan worden de (basis)opleiding voor officieren en rechters en raadsheren.
- MiS is inmiddels een geïntegreerd onderdeel van de Beroepsopleiding Advocaten voor strafrechtadvocaten.

2. Voortgang van herstelrecht

In deze paragraaf beschrijf ik de overige ontwikkelingen op het gebied van herstelrecht.

2.1 Herstelrecht in cijfers

De aandacht voor herstelrecht in de strafrechtketen groeit. Zo vonden in het jaar 2024 1725 verwijzingen naar MiS plaats, waarvan 856 mediationtrajecten zijn gestart. In 2023 was dit aantal 1568 respectievelijk 825. Bij Perspectief Herstelbemiddeling zijn er in 2024 1651 zaken aangemeld. Hiervan konden 1459 aanmeldingen worden uitgezet bij een bemiddelaar. In 2023 werden 1529 zaken aangemeld, waarvan er 1351 werden uitgezet bij een bemiddelaar.

Tijdens het Commissiedebat Justitiële Jeugd van 22 mei jl. deed ik de toezegging aan het Kamerlid Van Nispen (SP) om cijfermatig inzicht te geven in het potentieel van herstelrecht. Op dit moment zijn er geen cijfers beschikbaar van het totale aantal zaken dat mogelijk in aanmerking komt voor de inzet van herstelrecht. Het totale aantal bij de politie ter kennis gekomen misdrijven in 2024 is 801.500. Daarvan stroomden er 196.500 in bij het OM.²⁹ Zoals eerder beschreven, lenen niet alle strafzaken zich voor de inzet van herstelrecht.

In het WODC-onderzoek naar MiS is onderzocht waar de knelpunten in de huidige praktijk zitten. Ik ben in deze brief ingegaan op de aanbevelingen. De actiepunten zien onder meer op het laagdrempeliger maken van het aanmelden van zaken bij het mediationbureau door ketenpartners, slachtoffers en verdachten, het vergroten van de bekendheid van de mediationbureaus en het beter registreren van zaken. Door een goede registratie kan het potentieel van het zaken dat in aanmerking komt voor herstelrecht in de toekomst beter inzichtelijk worden gemaakt.

2.2 Evaluatie beleidskader Herstelrechtvoorzieningen

De toenmalige minister voor Rechtsbescherming heeft uw Kamer in december 2023 geïnformeerd over de evaluatie van het Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces en de knelpunten die hieruit naar voren kwamen, waaronder (onduidelijkheid over) de bevoegdheidsafbakening van de twee herstelrechtvoorzieningen in de onderzoeksfase bij de politie.³⁰

²⁹ Kamerstukken II, 2024-25, 29 279, nr. 974 en Factsheet strafrechtketenmonitor 2024.

³⁰ Kamerstukken II 2023-24, 29279, nr. 829.

Datum
15 januari 2025

Onze referentie
6078117

Naar aanleiding van die evaluatie heeft in september 2024 bestuurlijk overleg met het OM, de rechtspraak en Perspectief Herstelbemiddeling plaatsgevonden waar door de aangesloten partners de suggestie is gedaan om de mogelijkheid van één centraal aanmeldpunt te onderzoeken in de vorm van een pilot. Hiertoe wordt op korte termijn een bestuurlijke opdracht verleend aan onder meer de landelijk coördinator MiS, het OM en Perspectief Herstelbemiddeling. Een dergelijke pilot kan bijdragen aan een betere afstemming tussen de herstelrechtvoorzieningen. Vooralsnog blijft het bestaande Beleidskader van kracht. In de praktijk blijkt dit kader in een groot deel van de gevallen duidelijkheid te bieden.

Gegevensdeling tussen het OM en Perspectief Herstelbemiddeling blijft een aandachtspunt. Een voorbeeld in dit verband is dat aan Perspectief Herstelbemiddeling in het geval van een sepot weinig tot geen contactgegevens van de niet-initiatiefnemende partij worden verstrekt door het OM. Dat zorgt ervoor dat herstelbemiddeling na een sepot nog weinig wordt ingezet, terwijl hier in sommige gevallen wel de behoefte aan bestaat³¹ In de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens is aan het OM de bevoegdheid gegeven om aan derden strafvorderlijke gegevens te verstrekken, voor zover noodzakelijk voor het verlenen van hulp aan slachtoffers en anderen die bij een strafbaar feit zijn betrokken. Hieruit volgt dat bij een sepot of vrijspraak geen gegevens worden verstrekt, tenzij er sprake is van een zwaarwegend belang. De bovengenoemde pilot kan helpen om het probleem verder inzichtelijk te maken en hier eventueel nadere afspraken over te maken. Ik wil bezien of de bekendheid van professionals met herstelrecht bijdraagt aan een betere gegevensdeling. Het belang van herstelrecht kan immers dan een rol spelen bij de belangenafweging van professionals bij het verstrekken van gegevens. Zorgvuldig afwegen of gegevens kunnen worden verstrekt op basis van de inhoud van het dossier staat daarbij voorop.

2.3 Effectevaluatie Mediation in Strafzaken

Uit de plan- en procesevaluatie MiS blijkt dat geen eenduidig antwoord te geven is inzake de mate waarin (positieve) effecten van MiS optreden voor slachtoffers en verdachten en voor hoe lang deze aanhouden. Ook is er nog geen onderzoek gedaan naar de efficiencywinst van MiS op het strafproces.³² Daarom zal het WODC een meerjarig onderzoek starten naar de effecten voor slachtoffers en verdachten. Ook de effecten op de strafrechtketen worden hierin meegenomen. De evaluatie start in 2025 en loopt tot 2029. De verwachting is dat de eerste resultaten medio 2027 zullen verschijnen.

2.4 MiS op de BES

Sinds 2022 loopt er op de BES een pilot MiS. De voorziening is belegd bij de Stichting Reclassering Caribisch Nederland (SRCN). De SRCN ontvangt daartoe een subsidie. Sinds 2022 zijn 11 mediators opgeleid. Tot nu toe is sprake van 38 aanmeldingen en 12 mediationtrajecten, waarvan 11 zijn afgerond met gehele of gedeeltelijke overeenstemming. De eerste ervaringen in de praktijk zijn positief. De aanmelding van zaken is echter sterk afhankelijk van de personeelsbezetting

³¹ Kamerstukken II 2023/24, 29279, nr. 829, p. 5.

³² WODC, Plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken (2024), p. 10.

Datum
15 januari 2025

Onze referentie
6078117

van aanmeldende partijen. Momenteel is er op de BES sprake van een groot verloop van personeel en onderbezetting bij de politie. Het mediationbureau op de BES blijft in gesprek met de ketenpartners om MiS onder de aandacht te houden. Ik zal de komende tijd beoordelen of de voorziening structureel kan worden gemaakt.

2.5 Vergoedingen mediators in strafzaken.

Sinds 2024 is er structureel € 1,2 miljoen extra beschikbaar voor het stimuleren van herstelrecht. Hiervan is € 700.000 gereserveerd voor de verhoging van de vergoedingen van strafmediators. Vanaf 2024 zijn de vergoedingen voor mediators in strafzaken geïndexeerd van € 800 (ex. BTW) naar € 1350 (ex BTW) per mediationtraject dat wordt afgesloten met een slotovereenkomst.

Voor MiS is in de begroting van het ministerie van JenV structureel een budget van € 2.253.000 gereserveerd, inclusief mediation in jeugdstrafzaken. Jaarlijks wordt besloten of een loon- en prijsindexatie mogelijk is. Vooralsnog volstaat het structurele budget.

2.6 Herstelrecht bij de politie

Ik heb uw Kamer in 2022 geïnformeerd over de inzet van herstelrecht bij de politie. In de ZSM-fase (waar een groot deel van de strafzaken terecht komt) is er binnen de Vereniging van Eigenaren van ZSM³³ inmiddels landelijk overeenstemming over hoe herstelrecht kan en mag worden toegepast. Zo is aan de voorzitters van de Stuurgroepen van ZSM verzocht om per ZSM-locatie invulling te geven aan de verschillende vormen van herstelgericht werken. Dat zal de komende tijd verder vorm gaan krijgen.

2.7 Samenspraak bij Perspectief Herstelbemiddeling

De stichting Perspectief Herstelbemiddeling is, naast het reguliere aanbod van herstelbemiddeling, gestart met herstelgerichte dialooggroepen, Samenspraak genaamd. In Samenspraak brengt Perspectief Herstelbemiddeling daders, slachtoffers en naasten van slachtoffers en daders met elkaar in contact in een aantal groepsgesprekken. Deze betrokkenen hebben allemaal hetzelfde type misdrijf meegemaakt. Daarnaast zijn ook twee niet bij het misdrijf betrokken burgers als vertegenwoordigers van de maatschappij onderdeel van de groep. Iedere deelnemer krijgt de kans om vanuit eigen perspectief te vertellen over en te luisteren naar de verschillende aspecten en gevolgen van een misdrijf. Deze nieuwe vorm van dienstverlening biedt betrokkenen de mogelijkheid om een stap in hun herstel en verwerking te zetten wanneer de wederpartij geen contact wil, of waarbij dat contact niet wenselijk is.

2.8 Herstelrecht binnen DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen)

De toenmalige minister voor Rechtsbescherming heeft in het commissiedebat arbitrage, mediation en herstelrecht, van 22 juni 2022, toegezegd om te bekijken welke interventies kunnen worden verricht om een verandering van de cultuur in het gevangeniswezen teweeg te brengen.³⁴ Hij heeft toegezegd om met de Dienst

³³ Het betreft hier een landelijke stuurgroep. Deze stuurgroep heet de Vereniging van Eigenaren (VvE ZSM).

³⁴ Kamerstukken II, 2021-22, 29 279, nr. 732.

Datum
15 januari 2025

Onze referentie
6078117

Justitiële Inrichtingen (DJI) in gesprek te gaan over wat er gedaan kan worden binnen de huidige kaders. Dat gesprek heeft in het voorjaar van 2024 plaatsgevonden. Zoals bekend is er sinds het najaar van 2023 bij de DJI een capaciteitsprobleem, zowel ten aanzien van het personeel als ten aanzien van beschikbare plekken.³⁵ Deze situatie noopt tot het maken van scherpe keuzes in wat wel en niet gedaan wordt. Voor extra herstelgerichte activiteiten binnen detentie is, conform het daartoe door DJI opgestelde plan van aanpak, 3 miljoen aan financiering nodig en de inzet van extra personeel. Er is op dit moment geen aanvullend budget beschikbaar voor herstelgerichte activiteiten. Ook ten aanzien van het personeel is er sprake van een tekort. Daarom wordt het nu niet mogelijk geacht om extra in te zetten op herstelgerichte activiteiten binnen detentie. Dit zal op een later moment opnieuw worden gezien.

Slot

Ik zie herstelrecht als een belangrijke aanvulling op het strafrecht en ik zal mij blijven inzetten om de inzet van herstelrecht te stimuleren. De inzet van herstelrecht is maatwerk. Tegelijkertijd is het essentieel om de gelijke toegang van slachtoffer en verdachten en of veroordeelden tot herstel te waarborgen, zodat iedereen toegang heeft tot herstelrecht.

Duidelijk is geworden dat er nog stappen moeten worden gezet om de toegang tot en de inzet van de herstelrechtvoorzieningen te verbeteren. Hiervoor zullen verschillende sporen worden bewandeld. In samenspraak met de organisatie die betrokken zijn bij de inzet van MiS en herstelbemiddeling, zal ik de in deze brief aangekondigde acties vastleggen en voorzien van een mijlpalenplanning. Ik streef ernaar dit plan direct na de zomer met de ketenpartners vast te stellen.

In dat verband blijf ik ook betrokken bij de Europese ontwikkelingen op het gebied van herstelrecht. De Europese Slachtofferrichtlijn is hierbij een belangrijk aanknopingspunt.

Het is tot slot belangrijk om te benadrukken dat herstelrecht geen alternatief is voor het strafrecht, maar een aanvulling daarop. Herstelrecht kan in beginsel in iedere zaak, waar sprake is van een slachtoffer, worden overwogen. De daadwerkelijke inzet ervan is echter altijd afhankelijk van de instemming van beide partijen.

Komend jaar zal ik u over de ontwikkelingen van herstelrecht, inclusief de resultaten van genoemd actieplan, informeren in de jaarlijkse Kamerbrief over de voortgang in de strafrechtketen.

De Staatssecretaris Rechtsbescherming,

T.H.D. Struycken

³⁵ Kamerstukken II, 2024-25, 24 587, nr. 1024 en Kamerstukken II 2024-25, nr. 2025Z13626.

VOORLICHTING HERSTELRECHT AAN PROFESSIONALS

Advies
7 mei 2024 (Definitief)

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	<u>p. 3</u>
	• Achtergrond, aanpak en leeswijzer	

2	Advies	<u>p. 4</u>
	• Advies en volgende stappen • Doelstellingen van voorlichting voor professionals • Aanbevelingen integrale voorlichting • Uitwerking aanbevelingen	

3	Bijlage	<u>p. 12</u>
	• Behoeften per organisatie	

VOORLIGGEND ADVIES BETREFT HET ORGANISEREN VAN VOORLICHTING OVER HERSTELRECHT NAAR DE BEHOEFTE VAN KETENPARTNERS

Aanleiding

Het ministerie van Justitie en Veiligheid is reeds een aantal jaar voornemens de inzet van herstelrecht bij een mogelijk strafbaar feit te bevorderen. Binnen het strafrecht kunnen betrokkenen middels de herstelrechtvoorzieningen Mediation in Strafzaken (MiS) of Herstelbemiddeling onder professionele begeleiding met elkaar in contact komen. Dit contact is gericht op het herstellen van schade bij betrokkenen. Deelname aan beide voorzieningen is vrijwillig en kan zowel bij volwassenen als jeugdigen.

Eén van de voorwaarden voor meer gebruik van herstelrechtvoorzieningen, is kennis bij professionals in de strafrechtketen over de werking en inzet van herstelrecht. Verschillende partijen hebben dan ook aangegeven behoefte te hebben aan meer (structurele) voorlichting voor professionals.

In reactie op deze wensen, heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid besloten om de integrale voorlichting te organiseren voor professionals in het strafrecht. Ten behoeve hiervan is dit advies opgesteld.

Voorliggend document beschrijft zowel de behoeften van ketenpartners, als het advies dat hier uit voortgekomen is.

Aanpak

Om tot het voorliggend advies (met aanbevelingen voor een plan van aanpak) te komen zijn de volgende stappen gezet:

Stap 1: raadplegen van relevante informatie en websites.

Stap 2: ophalen en valideren van de wensen en behoeften op het gebied van voorlichting over herstelrecht middels:

- een sessie met vertegenwoordigers van 3RO, landelijk Mediation in Strafzaken-team (landelijk MiS-team)/Rechtspraak, Perspectief Herstelbemiddeling (PH), Politie, Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en Slachtofferhulp Nederland (SHN), en
- gesprekken met vertegenwoordigers van de advocatuur (input geleverd door het bestuur van LANGSZ), het Openbaar Ministerie (OM) en het landelijk MiS-team)/Rechtspraak.

Stap 3: vertalen van de wensen en behoeften naar aanbevelingen voor een plan van aanpak.

Stap 4: concretiseren van de aanbevelingen om het ministerie van Justitie en Veiligheid en de betrokken ketenpartners maximaal te faciliteren.

Leeswijzer

Het voorliggend advies:

- adviseert over het **vervolg** ([p. 4](#));
- geeft inzicht in de **gemeenschappelijke wensen en behoeften** van ketenpartners ([p. 5](#));
- bevat **aanbevelingen** die impact hebben op het handelen, de kennis en de attitude van professionals én het bereiken van het publiek ([p. 6](#));
- bevat een **concretisering van iedere aanbeveling** middels een voorstel van activiteiten, mogelijke planning en verwachte benodigdheden ([p. 8 - 11](#));
- bevat **op hoofdlijnen de organisatiespecifieke wensen en behoeften** van ketenpartners ([p. 12 - 15](#)).

DE WENSEN EN BEHOEFTE ZIJN IN BEELD, NU IS HET ZAAK OM GEZAMENLIJK DE VERVOLGSTAPPEN TE ZETTEN

Voorliggend advies met aanbevelingen is een eerste stap

De verwachting is dat het geheel aan aanbevelingen en bijbehorende activiteiten een positieve impact heeft op het handelen, de kennis en de attitude van professionals en ervoor zorgt dat het publiek* bekend wordt met herstelrecht.

In deze fase zijn de aanbevelingen en activiteiten (nog) niet geprioriteerd door het ministerie van Justitie en Veiligheid en de betrokken (keten)partners. Middels het voorliggend advies is dus een eerste stap gezet.

Gezien de aanbevelingen en bijbehorende activiteiten vragen om capaciteit, middelen en commitment (zowel incidenteel als structureel) is het van belang om op korte termijn gezamenlijk:

1. de koers te bepalen door de aanbevelingen te prioriteren;
2. tot een selectie van uit te voeren activiteiten te komen – *Het resultaat hiervan is een plan van aanpak;*
3. de benodigde capaciteit en middelen te organiseren.

Op basis van de wensen en behoeften van de (keten)partners en gezien het feit dat het beleidskader wordt geëvalueerd, is het advies om op de korte termijn en in ieder geval in te zetten op de aanbevelingen **vergroten van kennis en het bereiken van het publiek**. Hiermee wordt de basis versterkt.

Zodra het beleidskader is geëvalueerd, is het raadzaam in te zetten op **het vergemakkelijken van het handelen en de attitude verandering**.

* Slachtoffers, verdachten en daders

Zet de volgende stappen gezamenlijk en op korte termijn

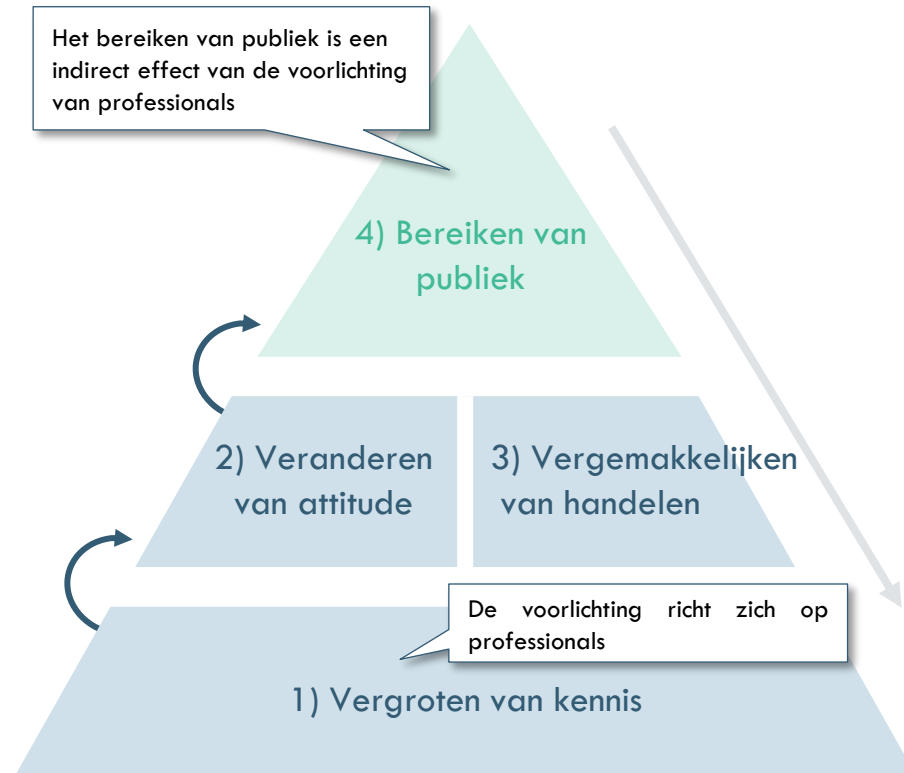
Bepaal de koers: bespreek hoe de aanbevelingen zich tot elkaar verhouden en welke prioriteit hebben.

Capaciteit en middelen zijn schaars; kom tot een gedeeld beeld van de activiteiten die tot het tweede kwartaal van 2025 worden opgepakt aan de hand van de prioritering van aanbevelingen.

Dit advies bevat een inschatting van de benodigde capaciteit en middelen: Bekijk nader of de inschatting adequaat is en organiseer dit tijdig.

KETENPARTNERS WENSEN DAT VOORLICHTING IMPACT HEEFT OP HET HANDELEN, DE KENNIS EN DE ATTITUDE VAN PROFESSIONALS

De behoeften en wensen van professionals richten zich op het bereiken van vier doelstellingen in relatie tot het inzetten van herstelrecht:

4) Bereiken van het publiek

- Slachtoffers, verdachten en daders zijn bekend met herstelrecht
- Slachtoffers, verdachten en daders weten wanneer en hoe zij gebruik kunnen maken van herstelrechtvoorzieningen

3) Vergemakkelijken van handelen

- Het is voor ketenpartners duidelijk wat zij op elk moment in het proces kunnen doen, zodat:
- Handelingsverlegenheid overkomen wordt
 - De samenwerking in de keten zo goed mogelijk verloopt
 - Juiste informatie aan slachtoffers en verdachten verstrekt wordt

2) Veranderen van attitude

- Vooroordelen over herstelrecht bij professionals zijn weggenomen ("Deze zaak is te zwaar / te complex")
- De houding ten aanzien van herstelrecht is positief, waardoor professionals actief zoeken naar mogelijke inzet van herstelrecht

1) Vergroten van kennis

- Professionals hebben een goed beeld van wat herstelrecht inhoudt
- Professionals weten waarom herstelrecht zinvol is
- Professionals weten voor wie herstelrecht bedoeld is

OM DE DOELSTELLINGEN TE BEHALEN WORDEN GERICHTE AANBEVELINGEN GEDAAN MET EEN DUURZAAM KARAKTER

4) Bereiken van het publiek

- Versterk de online communicatie richting het publiek
- Stem af op welke momenten en door welke ketenpartner herstelrecht extra aandacht krijgt en geef hier jaarlijks een impuls aan
- Ontwikkel een animatie voor het publiek

3) Vergemakkelijken van handelen

- Stel professionals in staat om actief te verwijzen naar herstelbemiddeling en/of mediation; verduidelijk de ervaren onduidelijkheden die in het beleidskader 'Herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces' staan
- Neem belemmeringen op het gebied van gegevensdeling weg die het faciliteren van de inzet van herstelrecht bemoeilijken (uit scope)*

2) Veranderen van attitude

- Faciliteer op regionaal niveau leer- en reflectiemomenten tussen (keten)partners; maak het delen van positieve ervaringen en geleerde lessen mogelijk
- Adresseer in deze gesprekken ook mogelijke vooroordelen over herstelrecht bij professionals

1) Vergroten van kennis

- Informeer professionals (inclusief leidinggevendenden) over herstelrecht, de meerwaarde ervan en voor wie het is bedoeld
- Maak nieuwe professionals bij indiensttreding 'wegwijs' t.a.v. de bedoelingen van herstelrecht

* Het OM is gebonden aan de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (WjsG) en er is een Aanwijzing en Instructie WjsG

BIJ DE CONCRETISERING VAN DE AANBEVELINGEN IS REKENING GEHOUDEN MET DE GEMEENSCHAPPELIJKE BEHOEFTE VAN DE KETENPARTNERS

Welke inhoud heeft de voorlichting?

- De voorlichting heeft verschillende **niveaus van verdieping**; van algemene aard voor het publiek en concreet voor professionals
- De voorlichting is voldoende **concreet**
- De voorlichting richt zich niet specifiek op bepaalde delicten, maar het aanhalen van een **herkenbare situatie** kan wel activerend werken

Voor wie is de voorlichting?

- De voorlichting richt zich in de eerste plaats op **professionals**
- Naast voorlichting voor professionals, bestaat de wens om ook het **publiek** voor te lichten over herstelrecht; het voorlichten van publiek, kan het beroep op herstelrecht vergroten
- De voorlichting richt zich zowel op de **uitvoering en operatie**, als de **leidinggegenden** van deze teams

Welke vorm heeft de voorlichting?

- De voorlichting is **duurzaam** en kan een langere periode worden ingezet in organisaties
- De voorlichting is **praktisch, helder** en **duidelijk**
- Genoemde voorbeelden zijn een **beslisboom**, een **factsheet** of een **animatie**

Wat is nog meer belangrijk?

- Vanwege het grote aantal e-learnings etc, weet de voorlichting herstelrecht bij voorkeur **onder de aandacht te brengen**, zonder dat het een verplichting is of als verplichting ervaren wordt
- Een **evaluatie van het beleidskader loopt**, verschillende ketenpartners benadrukken dat **duidelijkheid** in met name de politiefase belangrijk is voor een versterkte toepassing van herstelrechtvoorzieningen
- Verschillende ketenpartners onderstrepen het belang van het wegnemen van belemmeringen op het gebied van **gegevensdeling**

1) VERGROOT KENNIS DOOR MATERIAAL BESCHIKBAAR TE STELLEN EN EEN TRAINING TE ONTWIKKELEN

Benodigheden

Trekker

- Justitie en Veiligheid

Betrokken ketenpartners

- 3RO, Advocatuur, landelijk MiS-team/Rechtspraak (input), OM, PH, Politie, RvdK en SHN

Middelen

- Capaciteit voor:
 - ontwikkelen (centraal; n.t.b) en distributie (partners)
 - organiseren online vragenuur en opstellen van factsheet (centraal; n.t.b.)
 - Ophalen behoeften (partners)
- € 40 – 50.000 voor ontwikkelen en geven trainingen (incidenteel, Justitie en Veiligheid)*

Voorwaarden

- Coördinatie en regie centraal organiseren voor overzicht

Planning

	Q2 2024			Q3 2024			Q4 2024			Q1 2025		
	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt
Beter benutten schriftelijk materiaal												
Verspreid folder onder professionals												
Organiseren online “vragenuurtje”												
Opstellen van een factsheet												
Ontwikkeling en geven (basis)training												
Ontwikkelen training met input MiS & PH												
Geven training ZSM (tien regio's)												
Geven training politie (tien eenheden)												
Verkenning opname in curriculum												
Ophalen behoeften/mogelijkheden politie												
Ophalen behoeften/mogelijkheden OM												

In ieder geval binnen de eenheden (bv. teamchefs) en parketten (bv. (adjunct) officieren)

Behoeften en mogelijkheden zullen naar verwachting variëren; het structureel opnemen van informatie en/of een training over herstelrecht in het curriculum lijkt waardevol

* De Rechtspraak is een staatsmacht en kan om deze reden niet zondermeer aansluiten bij uitingen en gebruik maken van de voorlichting die ontplooid wordt naar aanleiding van het voorliggend advies. Voor het doorvertalen van uitingen en t.b.v. de aansluiting is het raadzaam rekening te houden met extra middelen voor de Rechtspraak.

2) INVESTEER HERHAALDELIJK IN GEZAMENLIJK LEREN EN REFLECTEREN OM ATTITUDE TE VERANDEREN

Benodigdheden

Trekker

- Justitie en Veiligheid

Betrokken ketenpartners

- 3RO, Advocatuur, landelijk MiS-team/Rechtspraak (input), OM, PH, Politie, RvdK en SHN

Middelen

- Capaciteit voor:
 - input en validatie format (partners) - Incidenteel
 - voorbereiding L&R tafels (partners) - Structureel
 - ontwikkelen format (Justitie en Veiligheid) - Incidenteel

Voorwaarden

- Coördinatie en regie centraal organiseren voor overzicht & na verloop van tijd evaluatie
- Commitment (keten)partners op lokaal niveau

Planning

	Q2 2024			Q3 2024			Q4 2024			Q1 2025		
	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt
Ontwikkel format voor leer- en reflectietafels (L&R-tafels)												
Ophalen requirements voor format												
Ontwikkelen format												
Valideren format d.m.v. testsessie												
Faciliteer L&R-tafels												
Zorg op lokaal niveau voor een werk-/voorbereidingsgroep van partners												
Verzamel casuïstiek (positieve ervaringen en lessen) en bereid L&R-tafels voor												
Start uitvoering lokaal (herhaal bv. halfjaarlijks)												

Onder andere het wegnemen van vooroordelen

Om dicht bij de leef- en systeemwereld van een professional te blijven is het advies om de L&R-tafels op lokaal/regionaal niveau te organiseren

3) VERGEMAKKELIJK HET HANDELEN VOOR PROFESSIONALS DOOR DE MOGELIJKHEDEN PER FASE CONCREET TE MAKEN

Benodigheden

Trekker

- Justitie en Veiligheid

Betrokken ketenpartners

- 3RO, Advocatuur, landelijk MiS-team/Rechtspraak (input), OM, PH, Politie, RvdK en SHN

Middelen

- Capaciteit voor updaten beleidskader (Justitie en Veiligheid) – Incidenteel
- Capaciteit voor ontwikkelen en afstemmen stroomschema in ketenverband (partners voor input en regie centraal; n.t.b) – Incidenteel

Voorwaarden

- Draagvlak voor (vernieuwd) beleidskader

Planning

	Q2 2024			Q3 2024			Q4 2024			Q1 2025					
	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt			
Verduidelijking ervaren onduidelijkheden															
Evalueer en update beleidskader										Naar verwachting afgerond in Q4					
Ontwikkel stroomschema voor keten															
Deel stroomschema															

Relevante ontwikkelingen

Het beleidskader wordt reeds geëvalueerd; naar verwachting leidt dit tot aanpassingen. De ketenpartners wensen in de eerste plaats dat de evaluatie en de aanpassingen die hierop volgen, leiden tot verduidelijking en daarmee het handelen zullen vergemakkelijken.

Ook bestaat de behoefte om het beleidskader vervolgens te concretiseren, zodat voor alle betrokken professionals en ketenpartners duidelijk is wat mogelijk is en welke keuzes gemaakt kunnen worden (bv. door te vatten in een stroomschema).

Wat is nog meer belangrijk?

Het wegnemen van belemmeringen op het gebied van gegevensdeling die het faciliteren van de inzet van herstelrecht bemoeilijken, liggen buiten de reikwijdte van dit advies. Volledigheidshalve wordt echter benadrukt dat deze belemmeringen het handelen van professionals en ketenpartners bemoeilijken. Professionals en partijen willen deze knelpunten oplossen om de inzet van herstelrecht in de praktijk te vergemakkelijken. Een voorbeeld hiervan is: Perspectief Herstelbemiddeling mag na een uitspraak geen (contact)gegevens van slachtoffers en/of daders ontvangen van de Rechtbank, OM en/of Politie, terwijl slachtoffers en/of daders wel een herstelbehoefte hebben (gekregen). Het knelpunt hier is dat slachtoffers en daders niet altijd beschikken over de gegevens van de tegenpartij.

4) BEREIK HET PUBLIEK DOOR DE COMMUNICATIE OVER HERSTELRECHT VANUIT DE GEHELE KETEN TE VERBETEREN

Benodigheden

Trekker

- Justitie en Veiligheid

Betrokken ketenpartners

- 3RO, Advocatuur, landelijk MiS-team/Rechtspraak (input), OM, PH, Politie, RvdK en SHN

Middelen

- Capaciteit van communicatie(afdelingen) van de betrokken ketenpartners - Structureel
- € 15 – 25.000 voor animatie – Incidenteel (Justitie en Veiligheid)*

Voorwaarden

- Commitment communicatie(afdelingen) diverse (keten)partners

Activiteiten en planning

	Q2 2024			Q3 2024			Q4 2024			Q1 2025		
	April	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt
Versterking online communicatie												
Inventariseren van bestaande communicatie uitingen herstelrecht												
Onderzoeken van verbetermogelijkheden												
Doorvoeren van verbetermogelijkheden												
Jaarlijkse impuls voor herstelrecht												
Opstellen van agenda voor herstelrechtimpuls (wanneer, wie)												
Organiseren van uitvoering												
Start uitvoering												
Ontwikkeling publieke animatie												
Ophalen requirements animatie												
Schrijven en valideren animatiescript												
Ontwikkelen animatie												

* De Rechtspraak is een staatsmacht en kan om deze reden niet zondermeer aansluiten bij uitingen en gebruik maken van de voorlichting die ontplooid wordt naar aanleiding van het voorliggend advies. Voor het doorvertalen van uitingen en t.b.v. de aansluiting is het raadzaam rekening te houden met extra middelen voor de Rechtspraak.

BIJLAGE

1. Behoeften ketenpartners

DOELGROEPEN EN OPGEHAALDE BEHOEFTE ORGANISATIES

Wat wil je bereiken met voorlichting (doel)?

Welke inhoud heeft de voorlichting?

Voor wie is de voorlichting?

Welke vorm heeft de voorlichting?

3RO

- **Informer**en reclasseringswerkers zodat herstelgericht werken toe te passen is binnen hun verantwoordelijkheden

- Enerzijds een **generieke boodschap**
- Anderzijds **zo concreet en duidelijk mogelijke omschrijving** van stappen en mogelijkheden van herstelrecht binnen het strafrecht, bijv. in de vorm van een (intern binnen 3RO ontwikkeld)

- Voorlichting richt zich op (i) de **gehele keten**, (ii) **reclasseringsmedewerkers** (Advies en Toezicht) en (iii) **politiek/maatschappij** ter beïnvloeding van publieke opinie

- **Duurzaam** inzetbare vorm heeft de voorkeur zoals een **heldere animatie**, bijv. zoals ooit van ZSM is gemaakt

Slachtofferadvocatuur (Bestuur LANGSZ)

- **Informer**en van **slachtofferadvocaten** over herstelrecht
- Aanreiken tools om hierover met cliënten in gesprek te gaan.

- **Herstelrecht in algemene zin**
- Hoe **motiveer** je **slachtoffers** om het aanbod voor herstelrecht aan te nemen of zelf te doen?
- **Praktische informatie** waarbij de status van de informatie duidelijk is (actueel of niet?) zodat advocaten hierop terug kunnen vallen bij het adviseren van cliënten. Denk aan: Om welke organisaties gaat het? Het (nog steeds) kosteloos? etc.

- Voor **advocaten die slachtoffers bijstaan**

- Algemeen in **factsheet/stroomschema/animatie**
- Qua motivering van slachtoffers kan gedacht worden aan een **artikel/boekje/folder/gesprekshandleiding - Ook in andere talen**
- **Houd het eenvoudig en toegankelijk**, denk bv. aan een overzichtelijke webpagina met de mogelijkheid om door te klikken voor meer (detail)informatie

DOELGROEPEN EN OPGEHAALDE BEHOEFTE ORGANISATIES

De Rechtspraak vormt samen met de Hoge Raad der Nederlanden en de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State de derde staatsmacht. Door deze positie kan en zal de Rechtspraak niet zondermeer aansluiten bij voorlichtingsactiviteiten en/of -uitingen voor het publiek en professionals in de strafrechtketen en vragen zij een bijdrage om deze vormgeving in de eigen huisstijl te kunnen vormgeven. Vanwege de expertise op het gebied van herstelrecht (voorzieningen) heeft de Rechtspraak input geleverd voor het opstellen van het voorliggend advies. Tevens blijft de Rechtspraak t.b.v. de aansluiting graag betrokken bij het vervolg.

Wat wil je bereiken met voorlichting (doel)?

Openbaar Ministerie

- Onder **aandacht brengen en houden van mogelijkheden herstelrecht** in de praktijk
- Zorgen voor **gerichtere aanbieder MiS*** door OM-professionals en voorkomen van willekeur/ rechtsongelijkheid
- Inzichtelijk maken **verschillen tussen MiS en herstelbemiddeling** voor professionals en het publiek

Landelijk MiS-team / Rechtspraak

- **Eenduidige informatieverstrekking binnen ketenorganisaties en aan betrokkenen**, gelet ook op EU slachtofferrichtlijn en beleidskader
- Regie/verantwoordelijkheid bij professionals

Welke inhoud heeft de voorlichting?

Professionals voorlichten over de:

- **inzet van herstelvoorzieningen naar fases** (beschrijving van voorliggende voorziening per fase) → Daarbij helder maken wie kan verwijzen naar MiS (OM/ZM) en welke professionals kunnen aanmelden/attenderen op MiS (o.a. RvdK, advocatuur, SHN, 3RO, politie)
- **voorwaarden** → bv. herstelbereidheid alle partijen, vrijwilligheid en bewijsbaarheid zaak (MiS)

- Inhoud is **volledig****
- **Wegnemen van gedachte dat herstelrecht (te) soft is**, focussen op waarde/betekenisvol afdoen
- **Verduidelijk de ervaren onduidelijkheden die staan in het beleidskader** 'Herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces'

Voor wie is de voorlichting?

- **Primair de professionals in de strafrechtketen**, omdat zij de herstelbehoefte toetsen en de passende voorziening initiëren. Bij het OM o.a. zaakkoppels, so-coördinatoren
- Voorlichting voor het publiek is ook belangrijk, maar in de eerste plaats gaat het erom dat **professionals partijen informeren** over de mogelijkheden

- De voorlichting is tweeledig: voor bij de strafrechtketen betrokken **professionals en leidinggevend** en voor **rechtzoekenden**.
- **Verwijzers zijn geïnformeerd** en weten dat verwijzingen worden aangemeld bij het mediationbureau van het gerecht.**

Welke vorm heeft de voorlichting?

- **Beter benutten** van reeds beschikbare informatie/materiaal en (nieuwe) **animaties, stroomschema's en factsheets zijn altijd helpend en beeldend**
- **Houd het klein en impactvol**, denk bv. aan: (i) bespreekbaar maken in teamoverleggen en ZSM-tafel, (ii) verwijzen naar website OM/Rechtspraak en (iii) MiS als (aandachts)punt opnemen in reeds bestaande cursussen (bv. SSR cursus, module ZSM & Ketenpartners en/of Beoordelen)

- Niet te veel tekst, **beeld** voorkeur
- Praktisch, **helder** en duidelijk
- **Animatie** en/of **folder/flyer** materiaal
- Uitingen op alle **websites en social media** van **ketenpartners** en **rechtspraak.nl**
- **Herhaling**

* Voorliggende voorziening in OM-fase

** Mediation in Strafbzaken (MiS) is een verwijsvoorziening waarin het OM en de Rechtspraak samenwerken. De verwijzer is: een officier van justitie, rechter(commisaris) of raadsheer in een lopende strafprocedure waarover nog geen eindbeslissing is genomen. De verwijzing/aanmelding gaat via het mediationbureau van de rechtbank in het betreffende arrondissement. Anderen, bij de strafzaak betrokken professionals, kunnen mediation aanvragen. De verwijzer verwijst de strafzaak. Daarna wordt herstelbereidheid (verdachte) en herstelbehoefte (slachtoffer) door het mediationbureau onderzocht.

DOELGROEPEN EN OPGEHAALDE BEHOEFTE ORGANISATIES

Wat wil je bereiken met voorlichting (doel)?

Welke inhoud heeft de voorlichting?

Voor wie is de voorlichting?

Welke vorm heeft de voorlichting?

Perspectief Herstelbemiddeling

- **Brede bekendheid** o.b.v. informatie die **aanzet tot actie van professional**

- Inhoud in eerste instantie gericht op **motivatie deelname** aan herstel en (bewezen) opbrengsten
- **Vervolg informatie meer praktisch** en gericht op hoe en wat

- **Primair voor professionals**
- Gericht op **burgers** voor vergroten maatschappelijk draagvlak

- Vorm heeft een **duurzaam karakter** d.w.z. vaker te gebruiken zoals een (animatie)film, e-learning, brochure, enzovoort.
- **Diverse abstractieniveaus**, van basis tot verdieping

Politie

- Zorgen voor **brede bekendheid**
- Maar **ook voldoende concreet en toepasbaar** (maken) voor professionals

- Zo **volledig mogelijk** door in te gaan op **wie, wat, hoe en wanneer**

- **Leiding(gevend) en medewerkers in de operatie** (keuzes worden in de uitvoering gemaakt → triage en selectiviteit)

- Een **animatie of e-learning** zonder verplichting
- Scherpheid creëren in juiste route(s) door middel van een **beslisboom** en **voorbeelden**

DOELGROEPEN EN OPGEHAALDE BEHOEFTE ORGANISATIES

Wat wil je bereiken met voorlichting (doel)?

Welke inhoud heeft de voorlichting?

Voor wie is de voorlichting?

Welke vorm heeft de voorlichting?

Raad voor de Kinderbescherming

- Meer verwijzingen naar herstelrecht doordat **professionals weten hoe, wat, wie, waarom, wanneer** etc.

- Inhoud richt zich op **hoe, wat, wie, waarom en wanneer van herstelrecht, ook voor jeugdzaken**

- Primair **professionals**; de raad maar ook andere organisaties en partijen (zoals officieren en advocaten)
- Secundair **brede maatschappelijke bekendheid**

- Duurzame voorlichting: **herhaling!**
- Voor professionals: een **animatie en factsheet**, maar ook een **stroomschema** die ingaat op wie en wanneer aan zet is in welke fase van het (straf)proces
- Voor daders en/of slachtoffers: **een folder**

Slachtofferhulp Nederland

- Primair **professionals van SHN informeren** slachtoffers vaker over herstelrecht
- Om (zo) het **aantal aanmeldingen te verhogen**

- **Herstelrecht in algemene zin**
- **Duidelijkheid over het beleidskader** (gegevensdeling)

- Voorlichting voor **uitvoerende professionals** van SHN, o.a. algemene en juridische dienstverleners

- **Animaties, factsheets en folders** om breed te delen (o.a. met slachtoffers) zijn enkele voorbeelden

De Staatssecretaris Rechtsbescherming

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
11 juni 2025

Onze referentie
6442335
Bijlage(n)
0

nota

1. Aanleiding

De voorliggende brief betreft de jaarlijkse voortgangsbrief over herstelrecht, waarin alle ontwikkelingen over het onderwerp worden besproken. In de brief wordt tevens ingegaan op de conclusie en de denkrichtingen van het WODC onderzoek plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken (hierna: MiS) uit 2024. Daarbij worden verschillende moties en toezeggingen van Kamerleden betrokken.

Omdat in de brief op pagina 5 wordt aangegeven dat SRb met het OM in gesprek zal gaan om te bezien of en zo ja, hoe MiS kan worden opgenomen in de relevante beleidsregels van het OM (zoals de Aanwijzing slachtofferrechten en strafvorderingsrichtlijnen) en in de brief ook wordt ingegaan op de rol van de politie, wordt MJenV ter info meegenomen in de lijn.

2. Gevraagde beslissing

Geadviseerd wordt in te stemmen met verzending van de voorliggende Kamerbrief.

3. Kernpunten

De onderhavige brief gaat over het onderwerp herstelrecht in en rond het strafrecht. Dat is tevens de reikwijdte van 'herstelrecht', zoals opgenomen in het Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces, zie bijlage.¹ Het gaat daarbij om herstelbemiddeling, MiS en een afdoening via bureau Halt. MiS is de voorliggende verwijsvoorziening van de officier van justitie en de rechter in het strafproces. Indien de zaak (nog) niet in behandeling is genomen door het OM, of na afloop van een strafproces, kunnen slachtoffers, nabestaanden en daders/plegers zich tot Perspectief Herstelbemiddeling wenden.

Er kan ook sprake zijn van herstel in brede zin, buiten de reikwijdte van het Beleidskader, zoals bijvoorbeeld buurtbemiddeling of bemiddeling bij Zorg- en veiligheidshuizen of bij scholen. Deze vormen van een herstelgerichte aanpak hebben een link met een mogelijke inzet van het strafrecht, maar maken daar geen onderdeel van uit. Daarbij kan ook gedacht worden aan een gesprek onder leiding van de wijkagent waarmee escalatie van een conflict naar een strafbaar feit kan voorkomen. Deze vormen van herstel worden buiten beschouwing gelaten in de beleidsontwikkeling van het onderwerp herstelrecht en daarmee in de brief.

¹ Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces

De brief bestaat uit twee delen, namelijk (1) een beleidsreactie op de plan- en procesevaluatie MiS van het WODC en (2) de voortgang van herstelrecht.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

3.1 Beleidsreactie WODC onderzoek plan- en procesevaluatie

Het WODC onderzoek evalueert de werking van MiS sinds de landelijke invoering in 2017. In de brief wordt ingegaan op de belangrijkste conclusies en de vier denkrichtingen van het WODC onderzoek plan- en procesevaluatie MiS. De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat MiS nog onvoldoende is benut en dat er nog een groot onbenut potentieel bestaat. Minder dan 1% van het totaal aantal strafzaken dat wordt ingeschreven bij het OM, wordt verwezen naar MiS. Om MiS te bevorderen formuleert het WODC vier denkrichtingen. Uitgangspunt van deze denkrichtingen is dat het (laten) onderzoeken van MiS moet worden gezien als een recht van slachtoffers en verdachten in het strafproces. Op elke denkrichting wordt separaat een beleidsreactie gegeven. Hieronder worden per denkrichting de kernpunten van de reactie beschreven. Er wordt in de eerste plaats onderschreven dat er nog stappen moeten worden gezet om de inzet van MiS (en herstelrecht in den brede) te stimuleren. Tegelijkertijd is niet iedere strafzaak geschikt is voor MiS.

Datum
11 juni 2025

Onze referentie
0000

I. Tegengaan van oneigenlijke selectiviteit

- Het aangenomen amendement van Kamerleden Van Nispen (SP) en Lahlah (GL-PvdA) (bij de behandeling van het nieuwe Wetboek van Strafvordering). Het amendement bepaalt dat de officier van justitie bevordert dat de betrokken opsporingsambtenaar al in een zo vroeg mogelijk stadium zowel het slachtoffer als de verdachte informeert over de beschikbare mogelijkheden voor herstelrecht, zoals mediation en andere vormen van herstelgerichte voorzieningen. Daarnaast creëert het amendement de mogelijkheid voor zowel het slachtoffer als de verdachte om een verzoek tot mediation in te dienen. Wanneer een dergelijk verzoek wordt afgewezen, dient deze afwijzing gemotiveerd te worden.² U zegt daarbij toe om te bezien of er aanvullende wijzigingen nodig zijn in het nieuwe Wetboek om de positie van MiS (en herstelrecht in den brede) te versterken. Hiermee wordt de toegang tot herstelrechtvoorzieningen voor slachtoffers en verdachten verbeterd. Met dit amendement wordt derhalve een aantal moties afgedaan. Het gaat daarbij onder andere om de moties van de Kamerleden Van Nispen (SP) én Lahlah (GL-PvdA) van 6 november 2024 en motie van Kamerlid Van Nispen (SP) van 8 juni 2022³. In de moties verzocht om in te zetten op rechtstreekse toegang tot alle herstelrechtvoorzieningen voor slachtoffers en (jeugdige) verdachten, respectievelijk om ervoor te zorgen dat slachtoffers recht krijgen op zelfstandige toegang om te laten onderzoeken of de toepassing van herstelrechtvoorzieningen mogelijk is. Ook wordt mede invulling gegeven aan de motie van Van Nispen (SP) van 6 november 2024 waarin onder meer wordt verzocht om te zorgen voor betere toegang tot herstelrecht voor slachtoffers die te lang moeten wachten. Om oneigenlijke selectiviteit verder tegen te gaan, bent u met de landelijk coördinator MiS (van de Raad voor de rechtspraak) in gesprek over of en zo ja, welke (vaste) momenten te vinden zijn in het strafproces waarop de mogelijkheid van MiS in ieder geval standaard en tijdig kan worden overwogen. U bespreekt in dat kader ook met het OM of en zo ja, hoe MiS kan worden opgenomen in de relevante beleidsregels van het OM, zoals de Aanwijzing

² Kamerstukken 2024-25, 36 327, nr. 51

³ Kamerstukken II 2024-25, 24 587, nr. 999; Kamerstukken II 2021-22, 33 552, nr. 99

slachtofferrechten en strafvorderingsrichtlijnen.

II. Versterken rol van de mediationbureaus.

U bent met de landelijk coördinator MiS in gesprek om te bezien hoe de rechtstreekse aanmelding van alle partijen, waaronder ook door slachtoffers en verdachten, zo laagdrempelig mogelijk gemaakt kan worden. Zichtbaarheid van het mediationbureau is daarbij van belang. Ook de mogelijkheid om -na verwijzing door de officier van justitie en rechter- het mediationbureau de eerste uitvraag bij het slachtoffer te laten doen, is in de praktijk nog onvoldoende bekend. Bij het vergroten van de zichtbaarheid van de mediationbureaus neemt u ook de bekendheid met deze mogelijkheid mee.

III. Inbedding MiS in het strafproces

- Conform voorgesteld in het onderzoek, bent u in gesprek met de landelijk coördinator MiS om de binnengekomen verzoeken/aanmeldingen bij het mediationbureau meer gedetailleerd te registreren.
- Bij de reactie op de denkrichting wordt eveneens ingegaan op de motie van voormalig Kamerlid Uitermark (NSC) om te bezien op welke wijze de beroepsgroep van mediators op korte termijn een positie kan krijgen in de justitiële keten, hetgeen kan bijdragen aan het toekomstbestendiger inrichten van de voorziening mediation in strafzaken.⁴
 - De positie van MiS in het strafproces wordt in de eerste plaats verstevigd door het wettelijk te verankeren in het nieuwe Wetboek van Strafvordering.
 - Ook wordt de mogelijkheid van de eindezaaksverklaring na een geslaagde mediation in het nieuwe Wetboek opgenomen.
 - De uitvoering van MiS is expliciet voorbehouden aan MfN (De Mediatorsfederatie Nederland)-mediators die worden ingeschakeld door het mediationbureau. Dit is opgenomen in het Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces.
 - Voor de verdere (organisatorische) inbedding van de mediators in strafzaken in de justitiële keten, wordt gewacht op de ontwikkeling van het centraal mediatorsregister, waar de Kamer separaat over wordt geïnformeerd.
 - In de tussentijd zal u de expertise van de MfN en de VMSZ (Vereniging Mediators in Strafzaken), die een deel van beroepsgroep van strafmediators vertegenwoordigt, waar nodig worden betrokken bij beleidsontwikkeling.

IV. Aanpakken van knelpunten in voorlichting en communicatie

Als het gaat om voorlichting en communicatie is – mede naar aanleiding van het PwC advies over voorlichting van herstelrecht – in de eerste plaats een focus gelegd op de professionals in de strafrechtketen.⁵ Immers zij informeren slachtoffers en verdachten. Het gaat daarbij om professionals zoals officieren van justitie en rechters, maar ook professionals bij de politie en de reclassering.

- Er is voor deze professionals een video ontwikkeld in het kader van het Actieplan versterken ketenaanpak zeden over de meerwaarde van herstelrecht. De komende periode wordt onderzocht op welke wijze de video kan worden geborgd in de opleidingscurriculum van de keten(organisaties).
- Daarnaast wordt er met ketenpartners gewerkt aan het formuleren van een kernboodschap over herstelrecht. Daarmee wordt mede invulling gegeven aan de motie van Kamerlid Mutluer om te bewerkstelligen dat de optie van mediation in

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

Datum
11 juni 2025

Onze referentie
0000

⁴ Kamerstukken 2023/24, 36 410 VI, nr. 52.

⁵ Bijlage PwC advies voorlichting herstelrecht aan professionals, 2 mei 2024.

strafzaken en herstelbemiddeling breder bekend wordt onder slachtoffers van seksueel geweld.⁶Tot slot gaat u met het SSR in gesprek over de mogelijkheden om de door het SSR ontwikkelde e-learning door te trekken naar de (basis)opleiding voor officieren en rechters en raadsheren.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

3.2 Voortgang van herstelrecht

In het tweede deel van de brief wordt ingegaan op de ontwikkelingen rondom herstelrecht. Daarbij zijn de belangrijkste punten:

- Tijdens het Commissiedebat justitiële jeugd van 22 mei jl. deed u de toezegging aan het Kamerlid Van Nispen (SP) om cijfermatig inzicht te geven in het potentieel van herstelrecht. Op dit moment zijn er geen cijfers beschikbaar van het aantal zaken dat in aanmerking komt voor de inzet van herstelrecht. Het totale aantal bij de politie ter kennis gekomen misdrijven in 2024 is 801.500. Daarvan stroomden er 196.500 in bij het OM. Niet alle strafzaken lenen zich voor de inzet van herstelrecht, bijvoorbeeld omdat er sprake is van een ontkennende verdachte of omdat er geen slachtoffer (tevens natuurlijke persoon) in de zaak aanwezig is.
- Naar aanleiding van de in 2023 uitgevoerde evaluatie van het Beleidskader herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces, zal de mogelijkheid van één centraal aanmeldpunt voor herstelrecht worden onderzocht. Hiertoe wordt aan het OM, de rechtspraak (waar MiS is belegd) en Perspectief Herstelbemiddeling op korte termijn een bestuurlijke opdracht verleend door JenV. Een dergelijke pilot kan bijdragen aan een betere afstemming tussen de herstelrechtvoorzieningen.
- In navolging van de plan- en procesevaluatie MiS start het WODC in 2025 met de effectevaluatie MiS. Er zal onderzoek worden gedaan naar de (positieve) effecten van MiS voor slachtoffers en verdachten en naar voor hoe lang deze effecten aanhouden. Hierin wordt ook de efficiencywinst van MiS op het strafproces betrokken.
- Vanaf 2024 zijn de vergoedingen voor mediators in strafzaken geïndexeerd van € 800 (ex. BTW) naar € 1350 (ex BTW) per mediation die afgesloten is met een slotovereenkomst. Sinds 2022 loopt er op de BES een pilot MiS. De voorziening is belegd bij de Stichting Reclassering Caribisch Nederland (SRCN). De komende tijd wordt beoordeeld of de voorziening structureel kan worden gemaakt.
- Voor extra herstelgerichte activiteiten binnen detentie is financiering nodig en de inzet van extra personeel. Daarom wordt het nu niet mogelijk geacht om extra in te zetten op herstelgerichte activiteiten binnen detentie. Dit zal op een later moment opnieuw worden gezien.

Datum

11 juni 2025

Onze referentie

0000

4. Toelichting

4.1 Politiek- bestuurlijke context

- Herstelrecht krijgt veel Kameraandacht mede in het kader van het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Onder andere Kamerleden van Nispen (SP), Mutluer GL-PvdA) en Lahlah (GL-PvdA) hebben veel aandacht voor dit onderwerp.
- Kamerlid Lahlah heeft naar aanleiding van de *plan- en procesevaluatie Mediation in Strafzaken* van het WODC op 21 mei 2024 schriftelijke vragen gesteld over het onvoldoende benutten van MiS. De vragen zijn op 14 juni 2024 beantwoord.⁷
- Zoals onder 3.1 beschreven is er een amendement aangenomen waarmee wordt voorgesorteerd op uw voornemen om de informatieplicht van de politie ten aanzien van herstelrecht en het recht van slachtoffer en verdachte om om

⁶ Kamerstukken 2022/23, 36 234, nr. 6.

⁷ Kamerstukken II 2023/24, 2024Z08591.

mediation te verzoeken, op te nemen in het nieuwe Wetboek van Strafvordering. In het nieuwe Wetboek en in de Verlengingswet Innovatiewet Strafvordering wordt verder de mogelijkheid van de eindezaaksverklaring na een geslaagde mediation opgenomen. De gevolgen van de eindezaaksverklaring voor de VOG zijn opgenomen in de recente aanpassing van de beleidsregels rondom het aanvragen van de VOG. Het bovengenoemde amendement staat derhalve los van de aanpassing van de aanpassing van de beleidsregels.

4.2 Afstemming

Deze brief is intern afgestemd met de directie DAO, DGPenV, DGSenB en DWJZ. De brief is extern afgestemd met het OM, de landelijk coördinator MiS (Raad voor de rechtspraak) en Perspectief Herstelbemiddeling.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel
Rechtspraak en Geschilopl.

Datum
11 juni 2025

Onze referentie
0000